

ნატო ქობულაძე, თეონა ხუფენია

თანამედროვე გამოწვევები საქართველოს განათლების სისტემაში

ანოტაცია: საქართველოს განათლების სისტემა მუდმივი განახლება-მოდერნიზაციის პროცესშია. კრიტიკული აზროვნებისა და ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების კომპეტენციები თანამედროვე განათლების სისტემის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. ზოგადი განათლების უმნიშვნელოვანესი საბაზისო, მარეგულირებელი დოკუმენტი ეროვნული სასწავლო გეგმა ეტაპობრივად განიცდიდა ცვლილებებს, აღნიშნულ ეტაპებზე გაანალიზებულია, თუ რა, როდის და როგორ უნდა განხორციელებულიყო სასწავლო პროცესი საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში. რა გამოწვევების წინაშე იდგა სწავლა-სწავლება და საგანმანათლებლო სფერო. მნიშვნელოვანია ყურადღება გამახვილდეს სამივე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის მსგავსება-განსხვავებებზე. დღეისათვის განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა უახლესს, მესამე თაობის 2018-2024 ეროვნული სასწავლო გეგმის დაწყებით საფეხურის სტრუქტურულ ანალიზს.

სიახლეა ისიც, რომ ყოველდღიური საგაკვეთილო დაგეგმვა ჩანაცვლდა თემატური დაგეგმვით, ყოველი თემის დამუშავება მიმდინარეობს მთელი დაწყებითი საფეხურის განმავლობაში, სწავლების შინაარსი განისაზღვრება ამ კონკრეტულ თემასთან მიმართებაში და ყოველ საფეხურზე წარმოდგენილია ასაკობრივი თავისებურებების შესაბამისი სირთულით.

ახალ ესგ-ში თემა არის ფუნქციური კონტექსტი, რომელიც სტანდარტის შედეგების, ცნებებისა თუ კონკრეტული საკითხების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა.

„ახალი სკოლის მოდელი“ განათლების სისტემაში დაგეგმილი რეფორმის მნიშვნელოვანი ნაწილია. მისი მიზანია პიროვნებაზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო გარემოს შექმნა, რომელიც მოსწავლეს 21-ე საუკუნის რეალობისთვის საჭირო ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს მისცემს.

საკვანძო სიტყვები: ახალი სკოლის მოდელი, მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმა, თემატური დაგეგმვა, სასკოლო კურიკულუმი, ცოდნის კონსტრუირება;

Nato Kobuladze, Teona Khupenia

Contemporary Challenges in the Georgian Education System

Annotation: *The Georgian Education System is in the process of constant updating and modification. Critical thinking competences and usage of theoretical knowledge into practice are one of the major challenges of the modern education system. The most basic, regulatory document for general education, the national curriculum has undergone gradual changes. At the above stages what, when and how the educational process should be implemented in Georgian Public Schools has been analyzed. What challenges did the teaching-learning and educational field face? It is important to focus on the similarities and differences of the national curriculum of all three generations. At present, special attention is paid to the most recent, Structural Analysis of the Primary Education of the Third Generation 2018-2024 National Curriculum.*

It is also a novelty that daily subject planning has been replaced by thematic planning, each topic is processed throughout the level of primary education, the content of the learning is defined in relation to this particular topic and each stage is presented with a complexity of age-appropriate features.

The theme in the new National Curriculum has functional context, which allows to provide integrated and interrelated teaching of the issues of standardized results, concepts or specific issues.

“The new school model” is an important part of the planned reform in the education system. Its purpose is to create a person-oriented educational environment, which will provide students with the knowledge and skills needed for 21st century reality.

Key Words: *New School Model, National Curriculum of the Third Generation, Thematic planning, School curriculum, Knowledge building.*

ესგ-ს საგნობრივ სტანდარტებში აღწერილი კომპეტენციები მოიცავს სამი კატეგორიის ცოდნას: ა) დეკლარატიულს, ანუ სტატიკური ხასიათის ცოდნას, რომელიც ვერ უზრუნველყოფს ცოდნის პროცედურულად გამოყენებას.

ბ) პროცედურულს ანუ დინამიურ ცოდნას, რომელიც ცოდნის გამოყენების, რეალიზების საშუალებას იძლევა;

გ) პირობისეულ ცოდნას, ანუ ფუნქციურ ცოდნას, რომელიც უზრუნველყოფს ცოდნის ადეკვატურად გამოყენებას.

განსაკუთრებული სიახლე, რომელიც აქამდე არცერთი თაობის ესგ-ს არ ჰქონია, არის ის, რომ ამჟამინდელ 2018-2024 წლის ეროვნულ სასწავლო გეგმაში მისაღწევი შედეგები გაწერილია არა ცალკეული წლების მიხედვით, არამედ საფეხურების I-IV და V -VI კლასების მიხედვით. მესამე თაობის ესგ-ს უმთავრესი მიზანია სწავლების პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს განწყობა- დამოკიდებულებების ჩამოყალიბებაზე, თვითეფექტიანობის განცდის ფორმირებაზე, კვლევა-ძიების, კრიტიკული აზროვნების უნარ-ჩვევების განვითარებასა და ცოდნის მიზნობრივად ყოფა-ცხოვრებაში გამოყენებაზე.

მნიშვნელოვანია იმგვარი სასწავლო გარემოს შექმნა, რომელიც მაქსიმალურად შეუწყობს ხელს თითოეული მოსწავლის შესაძლებლობების განვითარებას. ცხადია, ეროვნული სასწავლო გეგმის ფუნდამენტი, ფილოსოფია შეცვლილი არ არის და ეს ფილოსოფიაა მოსწავლეზე ორიენტირებული სისტემა. თუმცა, გეგმაში არის მთელი რიგი ცვლილებები, რომელიც შეეხება სწავლა-სწავლების ორგანიზებას. კერძოდ, ყოველწლიურის ნაცვლად შემუშავდა საფეხურებრივი სწავლები სშედეგები, რაც მასწავლებლებს მეტ საშუალებას მისცემს, ცალკეული მოსწავლის განვითარების ტემპს მოარგოს საგანმანათლებლო პროცესი, გაითვალისწინოს ცალკეული მათგანის ფიზიკური და ფსიქიკური მახასიათებლები, სწავლის სტილი, პირადი გამოცდილება და აკადემიური საჭიროებები.

მასწავლებელს ორიენტირი სწორედ საფეხურების ბოლოს აქვს გადატანილი. სტანდარტის საფეხურებრივი შედეგების შემოტანით, ყოველ კონკრეტულ სკოლას ეძლევა საშუალება,

საგაკვეთილო პროცესი მოსწავლეების შესაძლებლობებისა და საჭიროებების გათვალისწინებით დაგეგმოს. ამავე დროს, შენარჩუნდა წლიური პროგრამებიც, სკოლას ეძლევა საშუალება, სტანდარტის შედეგების მისაღწევად, სურვილის შემთხვევაში, გაჰყვეს მომზადებულ წლიურ პროგრამებს.

ახალი ეროვნული სასაწავლო გეგმის ფარგლებში შეიქმნა სახელმწიფო პროგრამა - „ახალი სკოლის მოდელი“, რომლის განხორციელების ფარგლებში სკოლამ საგნების სწავლა-სწავლების, სასკოლო პროექტების, სპორტული, სახელოვნებო და საკლუბო აქტივობების (მოსწავლეების, მასწავლებლების, მშობლების ჩართულობით) საშუალებით ხელი უნდა შეუწყოს:

ა) ურთიერთპატივისცემის, შემწყნარებლობისა და თანასწორობის დამკვიდრებას მოსწავლეებს, მშობლებს და მასწავლებლებს შორის განურჩევლად მათი სოციალური, ეთნიკური, რელიგიური, ლინგვისტური და მსოფლმხედველობრივი კუთვნილებისა.

ბ) ისტორიული და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვას;

გ) კულტურული მრავალფეროვნების მიმართ პოზიტიური დამოკიდებულებისა და ტოლერანტობის დამკვიდრებას;

დ) ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებასა და უსაფრთხოების დაცვას;

ე) გარემოსდაცვით განათლებას მდგრადი განვითარებისთვის;

ვ) კონფლიქტების მშვიდობიანად მოგვარების გზების სწავლებას;

ზ) სამეწარმეო უნარების განვითარებას და ინიციატივების წახალისებას.

უნდა აღინიშნოს, რომ მოქმედ ეროვნულ სასწავლო გეგმასთან შედარებით მესამე თაობის ესგ-ში სასკოლო კულტურის მნიშვნელობა უფრო სიღრმისეულად და მიზნობრივად არის წამოწეული წინა პლანზე, რაც მოსწავლეზე ორიენტირებას კიდევ უფრო აძლიერებს.

სიახლეა ისიც, რომ ყოველდღიური საგაკვეთილო დაგეგმვა ჩანაცვლდა თემატური დაგეგმვით, ყოველი თემის დამუშავება მიმდინარეობს მთელი დაწყებითი საფეხურის განმავლობაში, სწავლების შინაარსი განისაზღვრება ამ კონკრეტულ თემასთან მიმართებაში და ყოველ საფეხურზე წარმოდგენილია ასაკობრივი თავისებურებების შესაბამისი სირთულით.

ახალ ესგ-ში თემა არის ფუნქციური კონტექსტი, რომელიც სტანდარტის შედეგების, ცნებებისა თუ კონკრეტული საკითხების ინტეგრირებულად და ურთიერთდაკავშირებულად სწავლების საშუალებას იძლევა.

თითოეული თემის ფარგლებში, შეძლებისდაგვარად უნდა დამუშავდეს სტანდარტის ყველა შედეგი. თემები იცვლება, მაგრამ არ შეიცვლება სწავლის მიზნები, რომლებიც სტანდარტის შედეგების სახითაა ფორმულირებული.

ახალი ეროვნული სასწავლო გეგმა ეყრდნობა ხუთ საგანმანათლებლო პრინციპს:

1.სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს მოსწავლეთა შინაგანი ძალების გააქტიურებას. სწავლა-სწავლების კონსტრუქტივისტული პრინციპი: რეალური ცხოვრებისეული სიტუაციებიდან მოყვანილი მაგალითების საშუალებით.

2.სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნის ეტაპობრივად კონსტრუირებას წინარე ცოდნაზე დაფუძნებით. აუცილებელია, მოხდეს წინა წლებში ნასწავლი მასალის გათვალისწინება.

3.სწავლა-სწავლება ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნათა ურთიერთდაკავშირებასა და ორგანიზებას. ცოდნათა ურთიერთდაკავშირება და ორგანიზება გულისხმობს ინფორმაციის სხვადასხვა წყაროს (ტესტების, რუკების, დიაგრამების...) კითხვასა და ანალიზს.

4.სწავლა-სწავლება უნდა მოიცავდეს ცოდნის სამივე კატეგორიას: დეკლარატიულს, პროცედურულსა და პირობისეულს.

5.სწავლა-სწავლება უნდა უზრუნველყოფდეს სწავლის სტრატეგიების დაუფლებას (სწავლის სწავლა).

აქვე უნდა გამოვკვეთოთ, რომ „ახალი სკოლის“ მოდელი, ორიენტირებული იქნება უნარებისა და ღირებულებების განვითარებაზე, კრიტიკულ და შემოქმედებით აზროვნებაზე და სწრაფად ცვალებად გარემოში ადაპტირებასა და წიგნიერებაზე. მასწავლებლებს მიეცემათ საშუალება თავად დაგეგმონ და განახორციელონ სასკოლო კურიკულუმი.

„ახალი სკოლის“ მოდელის ფარგლებში სკოლებში განახლდება კომპიუტერული კლასები, აღიჭურვება ინტერნეტითა და WiFi-ით. პირველ კლასელთა ნეტბუქები მოდიფიცირდება თანამედროვე საგანმანათლებლო რესურსებით (მაგ. Minecraft Education Edition, Scratch და სხვა). განვითარდება ვებგვერდის el.ge, სადაც თავმოყრილი იქნება საგანმანათლებლო და შემეცნებითი რესურსები. დაინერგება სთრიმინგ გაკვეთილები. საინტერესო სპიკერები ონლაინ რეჟიმში ჩაატარებენ ლექციათა ციკლს, რომელიც მოსწავლეებში კრიტიკული აზროვნების განვითარებასა და მათემატიკური და ალგორითმული უნარების გაღრმავებაზე იქნება ორიენტირებული.

„ახალი სკოლის მოდელი“ განათლების სისტემაში დაგეგმილი რეფორმის მნიშვნელოვანი ნაწილია. მისი მიზანია პიროვნებაზე ორიენტირებული საგანმანათლებლო გარემოს შექმნა, რომელიც მოსწავლეს 21-ე საუკუნის რეალობისთვის საჭირო ცოდნასა და უნარ-ჩვევებს მისცემს. ეს სი-

ახლე I-IV კლასებს შეეხება, მომზადდა სასკოლო კულტურისა და მე-4 კლასის მოსწავლეთა აკადემიური მიღწევების შეფასების ინსტრუმენტები.

მიმდინარე პროცესებში შეიქმნა მხარდამჭერი ჯგუფები, რომელთა მთავარი ამოცანაა, დაეხმარონ სკოლებს სასკოლო კლიმატისა და სწავლა-სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებაში. ისინი, I-IV კლასების პედაგოგებთან, სკოლის ბაზაზე, ქოუჩინგის პრინციპით იმუშავენ შემდეგი ძირითადი მიმართულებებით: სასკოლო სასწავლო გეგმის განვითარება და დანერგვა; სკოლის მართვის ეფექტიანი მიდგომების განვითარება; ციფრული ტექნოლოგიების ინტეგრირება სწავლა-სწავლების პროცესში. ახალი სკოლის მოდელს, ორი ძირითადი მიზანი აქვს: ერთი, რომ სწავლა-სწავლების ხარისხი გაუმჯობესდეს და მეორე, სკოლაში შეიქმნას გარემო, რომელიც 21-ე საუკუნის ღირებულებების მქონე მოქალაქის აღზრდას შეუწყობს ხელს.

ლიტერატურა:

- საბაზო საფეხურის ეროვნული სასწავლო გეგმა 2018-2024 – დოკუმენტის სამუშაო ვერსია
<https://edu.aris.ge/news/sabazo-safexuris-erovnuli-saswavlo-gegma-2018-2024-dokumentis-samushao-versia.html> (15.06.2019)
- <https://www.mes.gov.ge/content.php?id=8987&lang=geo> (15.06.2019)